

Cinege

Vasi Madártani Tájékoztató

20. szám

Ornithological Newsletter of Vas County

The issue 20th

Szerkesztette:

Gyurác József

Editor:

J. Gyurác

Szombathely

2015

Chernel István (1865-1922) emlékének

In memory of István Chernel

ISSN 1416-6356

ISSN 1786-2000 on-line változat

Kiadja a

Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület

I. Chernel Ornithological and Nature Conservation Society

(MME 8. Sz. Vas megyei Csoportja, The Vas County group of MME/BirdLife Hungary)

9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4., honlap: www.chernelmte.extra.hu, www.fw.hu/chernelmte

dr.habil. GyurácZ József

elnök/president

Lőrincz Csilla

titkár/secretary

Horváth Ildikó

gazdasági vezető/economic secretary

dr. Bánhidi Péter

Varga László

alelnök/vice-president

Illés Péter

dr. Kóta András

titkárhelyettes/vice-secretary

Jeladós parlagi sasok (*Aquila heliaca*) Vas megyében

Harsányi Krisztián¹ - Prommer Mátyás² - Horváth Márton³

1. Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság
9730 Kőszeg, Aradi vértanúk parkja, e-mail: harsanyi.krisztian.onpi@gmail.com

2. Herman Ottó Intézet
1223 Budapest, Park u. 2., e-mail: prommer.matyas@mme.hu

3. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
1121 Budapest, Költő u. 21., e-mail: horvath.marton@mme.hu

K. Harsányi:

The authors present the Vas County movements of 7 Asian Imperial Eagle (*Aquila heliaca*) individuals caught and satellite-tagged within the Hungary.

A parlagi sas (*Aquila heliaca*) a XIX. század végén még fészkel a Kőszegi-hegységben (CHERNEL 1898), mára rendkívül ritka átvonulóvá vált megyénkben. A XX. században egy (1906.03.30. Döröske – GYURÁCZ ET. AL. 2010), az ezredforduló óta négy (2013.01.25. Simaság, 2013.04.24. Kőszeg, 2015.08.10. Csepreg, 2015.08.24. Csénye – WWW.BIRDING.HU) előfordulási adata ismert Vasban.

Számottevően árnyalhatja a faj regionális előfordulásáról alkotott képet a madarak nyomon követésére használt legújabb technikai eszközök segítségével kapott adatok kielemezése. Magyarországon 2011-től napjainkig 37 parlagi sas egyedre került műholdas jeladó az Európai Unió által társfinanszírozott „HELICON – A parlagi sas védelme Magyarországon (LIFE10NAT/HU/019)” projekt, illetve az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetsége (EAZA) „Carnivore” kampányának segítségével (WWW.SATELLITETRACKING.EU). A madarak közül 2011. június 30. és 2015. június 30. között hét példány (a jelölt madarak 19%-a) fordult meg Vas megyében. A hajnaltól estig fél óránként jelet adó készülékek összesen 144 pontot helyeztek el a megye térképén.

Az első jelet *Panni*, a kalandos életű (hevesi fészekből fiókakorban kilopott, majd járszági fészekbe visszahelyezett és onnan kirepült) három éves tojó adta 2013.03.16-án délelőtt (9:00), Kissomlyó térségéből. Több adat nem érkezett a madárról, az csak egy szűk óra erejéig merészkedett megyénk területére.

Annál jobban kedvelte a vasi lankákat a *Csörgey* névre keresztelt példány, amely első látogatását követően két alkalommal is visszatért. Első ízben (2013.09.10.) elsőéves korában Kőszegnél lépett be (14:00), majd Cák érintésével egy velemi, déli fekvésű, 90 éves széldöntött bükkösben időzött 700 méteres tengerszint feletti magasságban 15 órától másnap reggel 5 óráig. Ezt követően Kőszegszerdahely,

Perenye (egy órát mezőgazdasági táblákon töltött), Bucsu, Felsőcsatár (másfél órát egy almásban időzött), Szombathely, Vasvár, Sorokpolány, megint Szombathely és Pusztacsó érintésével Cáknaál hagyta el a megye légtérét (12:30). Másnap (2013.09.12.) 11:00 és 13:30 között megjárta Jákfát, Sárvárt, Rumot, Magyarszezsődöt és Szentgotthárdot. Harmadnap újra megjelent, ezúttal Felsőszölnök felett tett egy kört (9:00). Második alkalommal (2013.12.11.) Pápocnál tűnt fel (11:00). Harmadszor (2014.03.13.) Csipkerek, majd Gérce érintésével érkezett meg a kemenesmagasi lápot övező mezőgazdasági táblákhoz, ahol 15 órától másnap 9:30-ig tartózkodott (március 14-én Szergény közigazgatási területén).

A *Chernel* elnevezésű madár szintén háromszor járt megyénkben. Első alkalommal (2013.09.23.) elsőéves korában Répcelakon át (13:30) közelítette meg Csánigot, ahol egy Répce menti kaszálóréten töltött 15 órát. Ez idő alatt mintegy fél hektáron mozgott, a folyót övező fákról és a rétről is adott jeleket. Másodszer (2014.04.22.) Karakót (12:30), Sitkét, Jákfát és Nemesládonyt érintve repült át a megye felett. Harmadízben (2014.06.08.) Kemenesmagasi (8:30), Csönge, Vámoscsalád útvonalon haladt.

A *Petényi* nevű másodéves példány két vasi kóborlása közül első alkalommal (2014.02.17.) Bérbaltavárnál lépett a megye területére (14:30), ahol másnap 10 óráig egy idős tölgyekkel tűzdelt, 85 éves, gyertyán dominálta erdőállományban és környezetében tartózkodott. Majd Mikosszéplak, Káld és Ostffyasszonyfa érintésével érkezett meg a kenyeri reptérre, ahol a következő 44 és fél órát töltötte. Leginkább a mintegy 200 hektáros gyepterület középső részén időzött, a gyepről és az erdőszélről is adott jeleket. Második útján először (2014.03.11.) Boba (13:30) és Celldömölk felett repült át, majd másnap Vönöcknél (9:30) jelent meg.

Schenk, a mérgezésből felépült és 2013-ban jeladóval szabadon engedett négyéves parlagi sas tojó (2015.03.18.) Nemeskeresztúr (15:00) térségéből adott jelet, majd másnap Kemenesmagasi határában (9:30) töltött bő fél órát. A *Jákó* elnevezésű másodéves példány (2015.03.28.) Tompaládony (13:00), majd Vásárosmiske közelében repült át. A *Telek* nevű másodéves hím madár először (2015.06.22.) Vámoscsaládot (11:30), Bót és Köszeget érintette, majd néhány nap múlva (2015.06.25.) a Magyarszezsőd (12:00), Táplánszentkereszt, Vasszilvágy, Bük útvonalon haladt végig.

A fenti adatok nem teszik lehetővé messzemenő következtetések levonását, ugyanakkor kirajzolódni látszanak olyan területek, amelyek a megyénkben kóborló parlagi sasok számára megfelelő pihenő- és táplálkozóhelyül szolgálhatnak.

Irodalom

Gyurácz J., Lukács Z., Vörös N. 2010. Vas megye madarainak névjegyzéke. Cinege 15: 43–102.

Chernel I. 1898. Vasvármegye állatvilága. Madarak. In: Sziklay J. & Borovszky S. (szerk.) Magyarország vármegyéi és városai. Vasvármegye. Apollo Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest: 486–492.

Harkályfajok hosszú távú monitorozásának kezdeti lépései az Őrségi Nemzeti Parkban

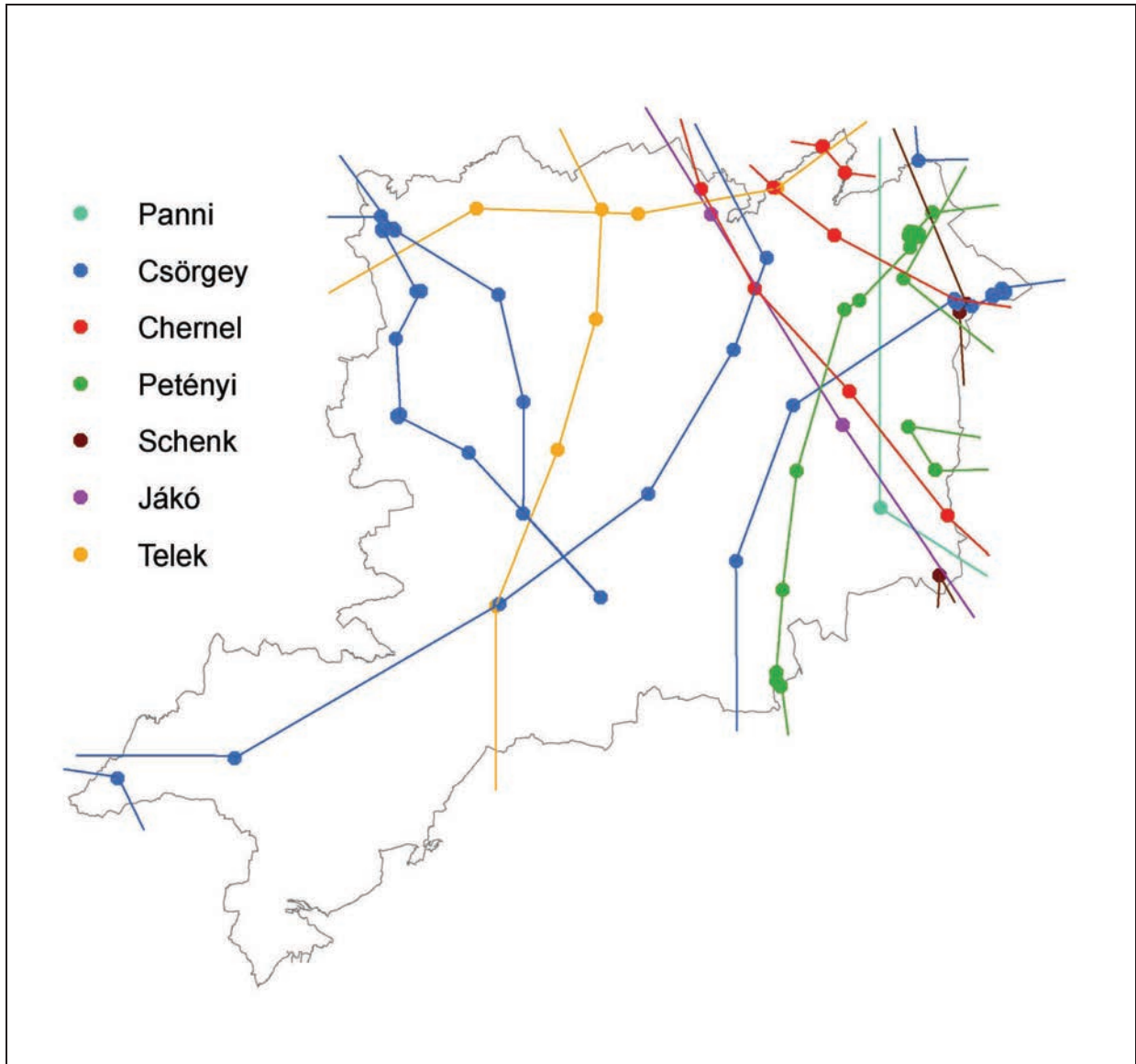
Szentirmai István – Faragó Ádám – Havas Márta – Szekeres Zsófia – Tóth Mihály

Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság
9941 Őriszentpéter, siskaszer 26/A, e-mail: i.szentirmai@gmail.com

I. Szentirmai, Á. Faragó, M. Havas, Z. Szekeres, M. Tóth: Pilot study for the long term monitoring of woodpecker species in Őrség National Park, Hungary

Woodpecker species are important due to both their protected conservation status and to their role in the ecosystem. They are declining in Europe and are very sensitive to forest management, consequently it is important to monitor the changes in their populations. The first survey of a long term monitoring programme was carried out in the Őrség Special Protection Area (SPA) in 2015. The survey was conducted in six 2.5 km x 2.5 km UTM quadrates, which represented the main forest habitats of the entire SPA. Based on our results we estimated the total population size for the SPA: *Dendrocopos major*: 429-526 pairs, *D. medius*: 66-71 pairs, *D. minor*: 56-66 pairs, *Dryocopus martius*: 51-77 pairs, *Picus viridis*: 31-41 pairs, *P. canus*: 15-20. Most of our population density estimates are far below the values in the literature, which can either be attributed to lower than average habitat quality in our study area, or different survey methods (e.g. song playback).

Az Őrségi Nemzeti Parkban a Magyarországon költő harkályok mindegyik faja előfordul, a fehérhátú fakopáncsot (*Dendrocopos leucotos*) leszámítva (VIG 2000). A harkályok több szempontból is kiemelt figyelmet élveznek a nemzeti parkban. Egyrészt minden fajuk védett, emellett a közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), a balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), a fekete harkály (*Dryocopus martius*) és a hamvas küllő (*Picus canus*) az Őrség Különleges Madárvédelmi Terület jelölő fajai közé tartoznak. Ez utóbbi magával vonja azt is, hogy ezen fajok állományát meg kell őrizni, sőt lehetőleg javítani kell a természetvédelmi helyzetét. Másrészt a harkályok rendkívül fontos szerepet töltenek be az ökoszisztémában, mivel tevékenységükkel fészkelőhelyet biztosítanak számos más odúlakó fajnak is. Ilyen odúlakó madarak

1. Műholdas nyomkövetővel felszerelt parlaji sasok (*Aquila heliaca*) előfordulási helyei Vas megyében
(Készítette: Harsányi Krisztián - Prommer Mátyás - Horváth Márton)

6. kép. Havasi partfutó (*Calidris alpina*) példányai.
Kőszegfalva, Abért-tó 2015. október 18. (Fotó: Kovács L.)

7. kép. Parlaji sas (*Aquila heliaca*) „Telek” nevű, műholdas nyomkövetővel felszerelt, Vas megyében is előfordult példánya.
Jászság 2014. július 4. (Fotó: Horváth M.)